

Politikai
röpiratok

87

87
676
Komoly szó a választókhöz.

IRTA

CSÁVOLSZKY LAJOS.

Ára 20 kr.

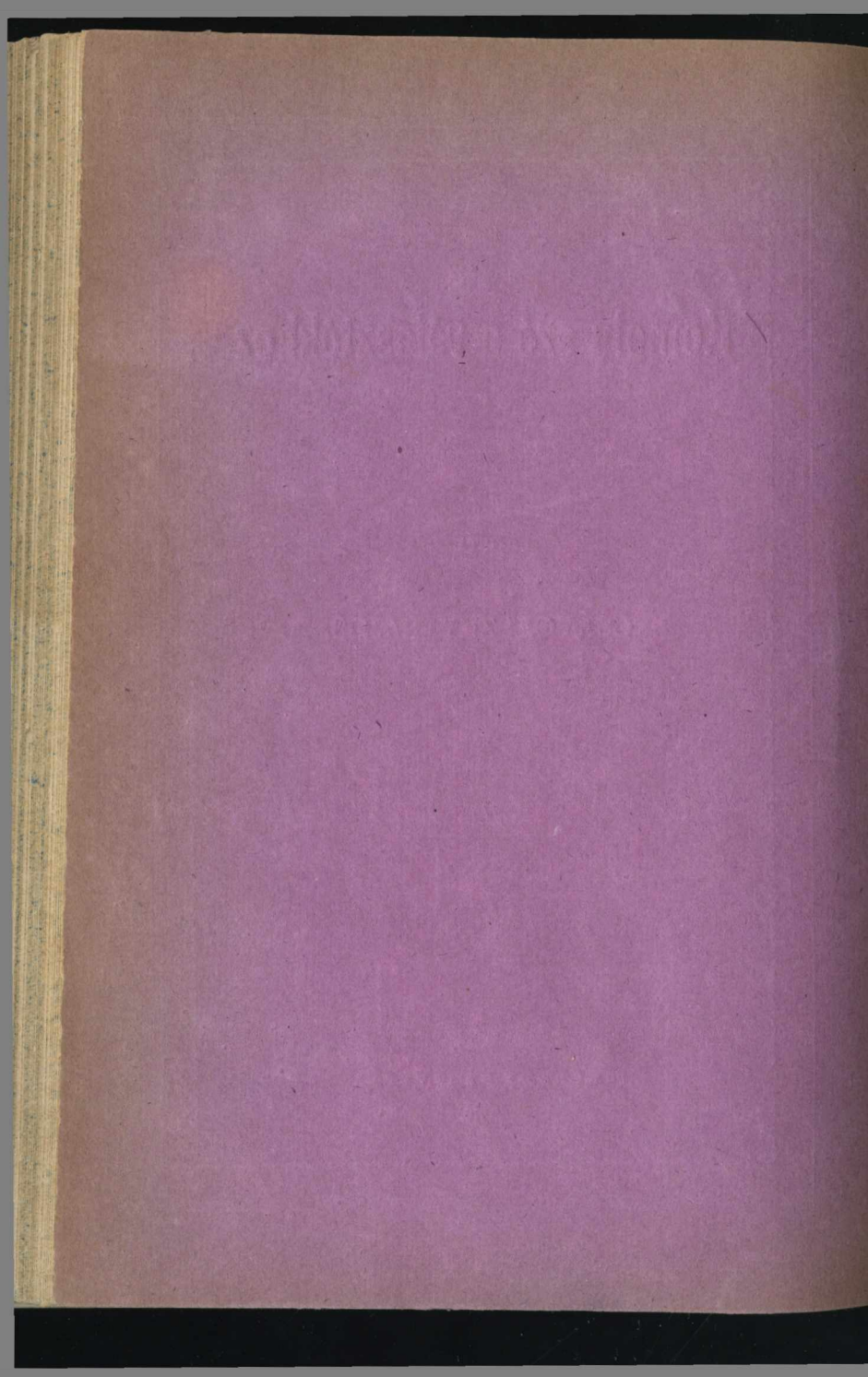

12.

PEST.

LÉGRÁDY TESTVÉREK.

1872.

KOMOLY SZÓ A VÁLASZTÓKHOZ.

IRTA

CSÁVOLSZKY LAJOS.

PEST.

LÉGRÁDY TESTVÉREK.

1872.

615F000769253

COPIE NO. 101102

DE BALLAGI GÉZA.

Mióta 1867-ben a jobboldal megkötötte a közösügyes kiegyezkedést, most másodizben lesz a nemzeten a sor, kimondani itéletét a kiegyezkedés fölött.

Most másodizben lesz a nemzeten a sor, kimondani, hogy jónak, helyesnek és üdvösnek vagyis elégségesnek találja-e a hazára e kiegyezkedést, és hogy fön akarja-e azt továbbra is tartani ugy, a mint 1867 óta eddig fönállott.

Másodszor kérdezzük meg a nemzetet, hogy a jobboldal, az a párt, mely 1867 óta törvényhozásban és kormányzásban folytonosan kezében tartja a hatalmat, megtett-e mindent, a mit a haza és nép javára megtenni kötelessége lett volna, s nem mulasztott-e el semmit, a mit az ország érdekének veszélyeztetése nélkül elmulasztania nem lett volna szabad?

Most másodszor kérdezzük meg a nemzetet, hogy ez a párt és kormány, mely öt esztendő óta uralkodik az ország fölött, oly törvényeket hozott-e a törvényhozásban, a k kép járt-e el a kormányzásban, a mint azt a haza biztonsága, a nemzet önállósága, a nép érdeke, az egyes polgárok szabadsága megkívánta?

Az itélet, melyet a nemzet ejteni fog, döntő lesz hazánk jövőndő sorsára.

A választások eredménye mindig nagy befolyással van egy nemzet életére, de nálunk most, hazánk jelenlegi helyzetében, a küszöbön álló választások eredménye oly roppant horderejű lesz, melytől, mint a megváltó születésének idejétől, úgy fogjuk számítani hazánk romlását vagy felvirulását.

A mostani választások eredményétől függ, hogy hazánk önálló, szabad ország legyen-e, vagy megmaradjon továbbra is — és tán örökre — az osztrák birodalom egyik alárendelt tartományának. E választások eredményétől függ, hogy a magyar nép szabad, független nemzet legyen-e, vagy idegen népeknek lekötve, idegen érdekeknek teherhordó eszköze maradjon továbbra is?

E választásoktól függ, hogy Magyarország úgy, mint azt régi törvényeink követelik, de a nemzet jövője is, állása is parancsolja, önálló legyen mind törvényhozásában, mind kormányzásában, vagy porig megalázva tőrjünk továbbra is, hogy nemzetünk vére és vagyona felett idegen testület, az országgyűlésnek nem felelős idegen miniszterium rendelkezék.

Öt esztendő van mögöttünk. Öt esztendeje virázkik és termi gyümölcsét az ujonnan fölfedezett alkotmányosság fája, melyet a jobboldal 1867-ben osztrák-magyar kiegyezkedés elnevezés alatt Magyarország földébe átplántált.

A kinek kedve telik a különbnél különb adók igazságtalan felosztásában; a ki gyönyörrel nézi nemzetünk fiait német vezénylet alatt osztrák egyenruhában; a ki méltóbbnak tartja a magyar nemzethez a honvédség ruháján a fe-

ketes-sárga színt, mint a nemzetit; a ki osztrák bankjegyekben találja a magyar pénzügy önállóságát; a ki imádja a financzot és dohánymonopoliumot: az ápolja és növelje ez újdivatu alkotmányosság fáját, én nem ápolom; nekem nem kell, s bizom a magyarok istenében, hogy nem kell nemzetem többségének sem.

Mi törvényhozásában úgy, mint kormányzásában szabadnak, önállónak akarjuk látni Magyarországot, mint azt őseinktől törvényeivel együtt öröklöttük. Sőt ha nem így öröklöttük volna is, ilyenné akarjuk tenni most. Mert nemzetünknek ereje és képessége is van arra, hogy önálló legyen.

Vérünkkel és vagyonunkkal önmagunk akarunk rendelkezni. Azt csak saját javunkra és csak saját védelmünkre akarjuk fordítani.

Magyarországot mostani állapotában továbbra is megtartani annyi, mint lemondani az állami életről, annyi, mint megsemmisülés felé vezetni a nemzetet.

A hadügy, külügy és az ezekre megkívántató pénzügy egy fele részben idegen emberekől álló testület döntő votuma alatt áll.

A béke és háboru fölött nem Magyarország határoz. Háborut indítani és békét kötni a magyar nemzet rovására egy oly miniszteriumnak van hatalmában, mely felelősséggel nem a magyar törvényhozásnak tartozik.

Ebben a helyzetben nem szabad tovább hagyni a hazát. S minthogy legcsekélyebb reményünk sem lehet, hogy a hatalomban levő párt hazánkat e helyzetből kiszabadítsa, Magyarország választó polgárain a sor, a legközelebbi

választásoknál kivenni e párt kezéből a döntő szerepet úgy a törvényhozás, mint a kormányzás terén.

Ha az 1867-iki jogfeladások mély aggodalommal töltöttek el bennünket, úgy annál megdöbbenőleg hathat mindnyájunkra az öt évi tapasztalás, mely kétségbevonhatlan bizonyosságot tesz arról, hogy a hatalmon levő párt nem is akarja hazánk önállóságát. Nem tesz, sőt akadályoz minden lépést, mely egy vagy más tekintetben hazánk önállóságát elősegíthetné.

Magyarország még mindig idegen ezredekkel van tele, s bár újabb törvényeink is rendelik, hogy a hadsereg magyar ezredei viszhozassanak, ezek még mindig külföldön tanyáznak.

Állami önállóságunk még névleg sincs elismerve. A külföldi képviselő csak osztrák birodalmat ismer, s ha egy-egy hazánkfi tanácsért vagy segedelemért a követségekhez fordul, melyeknek költségeit fizetjük, ott még embert sem talál, a ki hazánk nyelvét értené!

És ily körülmények után képesek a jobboldalon állítani, hogy mi önálló állam vagyunk!

Meg kellene vakulnunk, és siketnek kellene lennünk, hogy ezt elhigyjük. De míg hazánk egyedüli pénzforgalmául az osztrák bankjegyeket látjuk, míg nemzetünk fiai előtt a német vezényszót halljuk hangoztatni, addig nem hiszszük el soha.

Azt mondjátok, nemzet vagyunk? Mutasátok hát, hol a nemzeti hadsereg, hol a nemzeti pénzjegy? Enélkül nincs nemzet. Ha van

akkor a koldus is ur, ki mások rongyaiba takaródzik, s ki idegen filléreken él.

Szégyenteljes állapot, melyben csak elpuhult, őseink dicső erényeiből kivetkőzött nemzedék nyugodhatik meg, de önérzetes nép soha. Halni vagy kibontakozni ez állapotból, de megnyugodni soha!

Vannak keserves korszakok a nemzet életében, midőn tűrni kell nagy megaláztatásokat, de hogy az alárendeltség nyomoru szolgaszerepére kárhoytassa magát egy nemzet akkor, midőn előtte az ut, kezében az eszköz: önnön urává lehetni — erre példát nekünk nem mutatott senki, erre példát csak mi fogunk mutatni unokáinknak.

Ha vasjárom alatt nyögnénk, ha feszület helyett bitófa volna felfüggesztve ijesztő például minden egyes polgár ágya fölé, még akkor is nagyobb erélyt, több hazafias elszántságot kellene kifejtenünk önállóságunk visszaszerzésére, mint a mennyit kifejtünk most, midőn nyitva minden tér s nem gátol bennünket semmi, hogy oly többséget küldjünk az országgyűlésbe, mely őseink vérén szerzett alkotmányos állami önállóságunk visszaállítását követeli.

És mi mégis habozunk! Mert kihalt belőlünk a hazaszeretet, vagy tán nem is volt soha; nem érezzük a fájdalmat, melyet igaz honfi szivben a nemzet sűlyedése kelt; törpék vagyunk lelkiileg, testileg, nem lelkesít a vágy: szabaddá tenni a nemzetet, nagygyá a hazát.

Bocsássák meg nekem e kifakadásokat; de ha végig vonul előttem hazám dicső multja, ha látom hatalmas nemzetem a mult századaiban

fölemelkedni, lelkem nem bírom elzárni a fájdalom elől, melyet az önálló államiságtól megfosztott szegény haza látása bennem költ.

Én bámulom hazám népét. Bach és Schmerling idejében a merre mentünk, mindenütt a gomba módra szaporodó uj és uj adónemek igazságtalanságát hirdette a nép; érdekeinek legérzekenyebb oldalát támadta meg a sok egyedáruság, s minden rosznak legfőbb kutforrásául tekintette azt, hogy az ország kormányzás legfőbb ügyei felett Bécsben idegen kormányférfiak döntenek.

Ha akkor azt kérdeztük volna a nemzettől, akarjátok-e mindezt? Kivánjátok-e mindezek további fentartását? nem lett volna az országban egy hang sem, mely azt mondta volna rá:
i g e n.

És most? Ugyanazon adók ugyanazon magasságban és ugyanazon igazságtalan felosztással, ugyanazon dohánymonopolium és ugyanazon rendszer, mely az országhelyzet legfőbb ügyeit, a kül- és hadügyet is Bécsben székelő idegen miniszterium kezébe adta, és mégis — csodák csodája — a nemzet most azt mondja, mindezt jónak és üdvösnek tartom, mindezek fentartását óhajtom továbbra is. Saját jó szántából a törvényhozás többségét oly emberekből választja, kik ellene vannak az egyedáruság eltörlésének, kik az adók igazságosabb felosztásának érdekében mindeddig nem tettek semmit, és kivették a nemzet kezéből a legfőbb államügyekben való önrendelkezési jogot.

Megmagyarázhatlan a nemzet ezen magavi-selete. Nem vagyunk képesek megtalálni az in-

dokot, mely a nemzetet ezen öngyilkosságig gyáva önmegadásra vitte.

De van egy ok, mit a nemzet mentségére föl lehet hozni. Tagadhatatlan, hogy van.

A kényuralom hosszú járma alatt elnyögözve, midőn 1861-ben alkalom nyílt a nemzet felszólalására, és Deák Ferencz oly hatalmas és nemes, hazafias és szilárd hangon tolmácsolta a nemzet sérelmeit és követeléseit, mint istenéhez ragaszkodott a nemzet Deák Ferenczhez.

Mig van ember, ki ennyi tehetséggel és ily hazafias szilárdsággal védi jogaimat, nyugodt lehetek — gondolá a nemzet. És aztán bizott benne föltétlenül, követte őt minden ingadozás nélkül.

„Lehet, hogy nehéz idők következnek ismét hazánkra, de a megszegett polgári kötelesség árán azokat megváltanunk nem szabad. Az ország alkotmányos szabadsága nem oly sajátunk, melyről szabadon rendelkezhetnénk: hitünkre bizta a nemzet annak hű megőrzését, s mi felelősek vagyunk a haza s önlelkiismeretünk előtt. Ha tűrni kell, tűrni fog a nemzet, hogy megmentse az utókornak azon alkotmányos szabadságot, melyet őseitől öröklött.“

Ezt mondta Deák Ferencz 1861-ben. Aljas, rágalmazónak kiáltottuk volna ki tehát azt, aki Deák Ferenczről föl merészelt volna tenni, hogy ő az ország állam önállóságának jogaiból valaha feladjon csak egy hajszálnyit is.

Hogy a nemzet önálló állami életének jogaihoz ragaszkodni kell minden körülmény között, és azokat feladni semmi ürügy alatt sem szabad, erről Deák Ferencz annyira meg

volt győző dve, hogy 1863-ban márczius 18-dián, midőn nála az 1861-diki képviselők albuma átadása alkalmával egy küldöttség tiszteletgett, Eötvös báró üdvözlő beszédére ezeket mondá:

„Több lelki nyugalommal türjük a sors csapásait, ha hiven teljesítjük polgári kötelességeinket, mintha öntudatunk azzal vádol, hogy jó szándékból bár, de fela dtuk azon jogokat és szabadságot, melyek megőrzése szent kötelesség gyanánt szállott ránk.“

Melyek azon jogok és alkotmányos szabadság, melyeket őseinktől öröklöttünk s melyeknek megőrzése szent kötelesség gyanánt szállott ránk?

Az 1790: X. törvényczikk, mely szerint Magyarország szabad önálló ország, s kormányzatának egész alakzatára nézve független, semmi más országnak vagy népnek lekötve nincs, hanem teljes önállással bir.

Az 1790: XII. törvényczikk, mely szerint a törvényalkotási jog egyedül az országgyűlést és a koronázott fejedelmet illeti.

Az 1848-iki törvényczikkek, melyek szerint független felelős miniszterek intézkedtek az ország kormányzat minden ügyében, ugy az önálló had- mint az önálló pénzügyben.

Megőriztük-e mindezen jogokat, melyeknek hű megőrzése Deák Ferencz szerint őseinktől szent kötelesség gyanánt szállott ránk?

Törvényhozásban ugy, mint kormányzásban lekötve vagyunk Ausztria népeinek. Hazánkat legérzékenyebben érintő ügyekben önállóan nem intézkedhetünk, csak az osztrák tartományokkal

együttesen, ezeknek egyetértésével. Törvényeinket nem csupán az országgyűlés és fejedelem hozzák, hanem hozzák a delegatiók is. Azokat a határozatokat, melyeket egy fele részben idegen, érdekeinket nem ismerő, bizalmunkat nem bíró testület hoz, változhatatlanul, mint törvényeket, Magyarország törvénykönyvébe kell iktatnunk. Országunk leglényegesebb ügyeiben oly miniszterium intézkedik, mely a magyar nemzet törvényhozásának nem felelős.

Ezek nem azt jelentik, hogy hűen megőriztük a jogokat, melyeknek hű megőrzését szent kötelesség gyanánt hagyta reánk őseink, hanem jelentik azt, hogy jogtalanul, gyáván, bűnösen feladtuk azt, mit hitűnkre bizott a nemzet.

Deák Ferencznek főnebb idézett szavai után ki merte volna feltenni, hogy néhány év múlva elveti azt, mit elvetni — halálos veszedelemnek tartott az országra. Ki merte volna föltenni, hogy feladja azon jogokat, melyeket feladni, — még jó szándék ből sem tartott megengedhetőnek.

A férfiből, ki teljesen ismerte a jogok horderejét, melyeket védett, néhány év alatt nemzetének erejében nem bizó, képességét kétségbevonó, az opportunitásnak hódoló politikus lőn. És a nemzet többsége a roppant bizalomnál fogva, melylyel iránta viseltetett, követte őt ezen politikájában öntudatlanul.

Nem tagadja senki, hogy Deák Ferencz tiszta kezű, becsületes ember. De hát mit használ a hazának Deák Ferencz becsületessége, ha politikája rossz? Vagy a veszedelem, melybe a haza sodortatik, mindjárt nem lesz veszedelem,

ha abba egy becsületes ember rossz politikája által sodortatik?

Ha én azon jószándékból lökök valakit a vízbe, hogy ott megfürödjék, — és bele vész, annak aztán az én jószándékom már nem nagy vigasztalás.

Mit nyer a haza Deák Ferencz becsületességével? Párthivei nem a becsületességben követik őt, melylyel használhatnának, hanem politikájában, amelylyel ártanak a hazának.

Aztán országvilág tudja, hogy utóbbi időben oly eljárás követtetett az országgyűlésen, melyet Deák Ferencz maga sem helyeselt, melyeket károsaknak tartott. Mért nem szólalt fel Deák Ferencz ez eljárás ellen? mért nem vetette mérlegbe befolyását, hogy a véleménye szerint is károsaknak mutatkozó intézkedések megakadályoztassanak? Annak a haza nem nagy köszönettel tartozik, aki maga nem akar ugyan rosszat cselekedni, de másoknak megengedi, hogy rosszat cselekedjenek.

Mindenki tudja, hogy az a meggazdagodhatási vágy, mely koncznak tekinti a közügyet, hogy az a nyereszkedési kapzsiság, mely valóságos zsbárus bolttá tette országgyűlésünket, az ország ezen szentélyét, honnan csak jót és üdvöset vár a nemzet, Deák Ferencznek nem tetszik, sőt utálattal fordul el tőle. De hát ha van befolyása saját párttagjaira, mért nem inti őket otthon, négyszemközt, vagy ha már nincs befolyása, mért nem kel ki ez aljas üzérkedés ellen nyíltan az országgyűlésen.

Minden jog feladva, mindentől megfosztva, mi a magyart önálló nemzetté, hazánkat függet-

len állammá tehetné, hol és miben keressünk hát indokokat a kormánypolitika támogatására? Tán pénzügyi helyzetünk javulásában? Tán vagyonosodásunk előhaladásában?

Ha minden egyéb ok azt parancsolná is, hogy az eddig követett politika mellett megmaradjunk, épen pénzügyi helyzetünk, az ország vagyoni állapota az, mely fenhangon kiált a nemzet elé, hogy siessen kimenekülni e helyzetből, ha a végromlás örvényébe nem akarja vinni az országot.

Magyarországnak 1867 előtt nem volt egy fillér adóssága sem, és ma nem számítva ide a földtehermentesítési és szőlő dézsma váltsági adósságot, van ezer millió forint adóssága, melynek csupán kamataira ötven milliót fizetünk évenként, legnagyobb részt a külföldnek.

És helyzetünk még kétségbeejtőbb lesz előttünk akkor, ha meggondoljuk, hogy Magyarország nem képes többé saját jövedelmeiből fedezni az elvállalt roppant terheket, hanem minden esztendőben újabb és újabb adósságokat kell csinálni, hogy e terheket fedezhesse.

Magyarország minden földadója, ház és jövedelmi adója, mely évenként összesen 32—34 millióra rug, épen arra elegendő, hogy az általunk elvállalt osztrák adósság 32 millió évi járulékát fizessük.

Hogy a Bécsbe küldendő közösügyi költségeket is fizethessük, melyek évenként szintén 30—32 millióra rugnak, arra minden személyes kereseti adónk, összes fogyasztási adónk — szesadó, boradó, husadó, seradó, czukoradó — sem elegendő, hanem hozzá kell vennünk még az ille-

tékekből befolyt összes jövedelmeket és csak így leszünk képesek ebbeli kötelezettségünknek megfelelni.

Mi marad tehát saját adósságaink kamatainak fisetésére, saját adósságaink törlesztésére, melyeket két ízben 132 millió erejéig vasutakra és 24 millió erejéig a főváros érdekében fölvetünk? Mi marad az engedélyezett vasutak kamatbiztosításaira? Mi marad az ország törvénykezési és kormányzási költségeire? Mi marad az ország egyéb tömérdek belszükségleteire, a beruházásokra, melyekre hazánknak a husz évi elhagyatottság után — mint egy falat kenyérré oly égető szüksége van?

Aggódva tekintünk a jövő elé, mely mulhatatlan meghozza romlásunkat, ha nem siet a nemzet erélyes kézzel nyulni a baj orvoslására.

Eddig a pénzügy miatt nem volt főnakadás a kormányzatban. Mert 1867-ig tisztán, minden adósság nélkül állott Magyarország. Lehetett rá adósságot csinálni, annyit, a memyi tetszett. És a kormány fel is használta az alkalmat. Csinálta az adósságokat rettenetesen. És aztán ami az államjavakból eladható volt, azt ezen öt év alatt el is adta mind, és felhasználta azon összegeket is, melyek 1867 után a központi állampénztárban, mint készlet találtatott, és melyek az abszolút uralomban kivetett adók hátralékaiból eddig befolytak.

Ezek a mellékforrások jövőre már nem állnak a kormány rendelkezésére s minthogy Magyarország 140 millió évi rendes jövedelméből 50 milliót tisztán az adósságok utáni kamat, 32 milliót a közösüges költségek, 10 milliót a

vasuti biztosítások emésztenek föl, a megmaradt összeggel lehetetlen, hogy Magyarország évi kiadásait fedezni bírja, újabb és újabb adósságok nélkül.

Nem akarjuk mi készakarva tulságosan fekete szinekkel festeni hazánk pénzügyi állapotát, sőt aggodalommal irunk le minden szót, mert tudjuk, hogy minden szó hazánk hitelének lehetne ártalmára s az nem hazafinévre, de bakó kezére volna érdemes, ki alaptalan állítások terjesztésével vagy egyes kormányférfiak ledér gazdálkodása miatt saját nemzetének hitelén akarna nemtelen boszut állani.

Nem; nem ezt akarjuk mi, hanem nemzetünk szeme elé kívántuk állítani a számokat, hogy ezek mutassák meg neki az örvényt, mely felé bennünket az uralkodó kormány és pártja visz, s mely menthetetlenül elnyel bennünket, ha a nemzet most a választásoknál szavazása által utját nem állja e veszélyes gazdálkodásnak.

Itt volt az alkalom, hogy Magyarország pénzügyét önállóvá tegyük. Sem jog, sem törvény nem akadályoztatott abban, hogy azzá tegyük. És még sem tettük. Ugy hagyunk mindent, a mint volt, Magyarország érdekeinek halálos megsértésével.

Néhány bécsi és pesti pénzügyér uralja Magyarország egész pénzforgalmát, s hogy ennek a néhány pénzüzérnek neheztelését a kormány és pártja magára ne vonja, áldozatul vetette nekik az egész nemzet anyagi jólétét.

Minden országos ügy elintézésénél száz és száz magánérdek merül fel, s egyszer ez, más-szor amaz az érdek dönt — csak a haza érdeke

nem dönt soha. Nagy urak, gazdag tőkepénzesek tetszése ellen cselekedni nem mer, vagy nem akar a kormány; fél neheztelésüktől; csak a haza érdeke ellen mer cselekedni, — annak a neheztelésétől nem fél.

Magyarországnak nincsen egyetlen egy jegy-bankja sem, s ha pénzre van szüksége, az osztrák bank ajtaja előtt kénytelen kunyorálni. És az osztrák bank a szerint ad, a mint kedve tartja, vagy érdeke követeli.

Azok az adónemek, melyekről a mostani kormány és jobboldal vezérférfiai azt hirdették az absolut uralom alatt, hogy ha még tovább is fönmaradnak, megölik a nemzetet — egy szálig fön vannak ma is. Addig, mig ezen adókat ők is csak fizették, de nem szedték, megöléssel fenyegették az országot; ma már, midőn ők szedik, ma már nem öli meg a nemzetet.

És miért volna most könnyebb elviselni e terheket, mint volt az absolut uralom alatt? Elősegíti a kormány a vagyonosodást? Talán támogatja az ipart, a kereskedelmet?

Szeretném, ha minden betűm vádat, iszonyu vádat emelne a kormány ellen a magyar ipar és kereskedelem rút mellőztetése miatt.

A hadsereg minden fölszerelését, melynek költségeire évenként 20—22 milliót fizettünk, osztrák földön, idegen iparosok és gyárosok eszközlik; a hadseregnek mindennemű fegyvere ágyuja, idegen földön, idegen gyárosok által készítettik.

Kormánynak, melynek igazán szivén fekszik nemzete jóléte, valjon nem lehetett volna már

alkalma öt év óta Magyarországon gyárok felállításáról gondoskodni és követelni, hogy a hadsereg felszerelése azon arányban, melyben fizetjük, mindig Magyarországon, magyar iparosok által eszközöltessék?

Sőt nemcsak a hadseregnél van ez így, hanem még saját honvédségünk felszereléséből is idegen üzerek húzzák a hasznot s mint nem rég egyik derék és értelmes iparosunk panaszos soraiból meggyőződünk, a magyar testország számára kormányunk itthon készítettett ugyan az egyenruhából egyet, de csak azért, hogy ezt az egyet mintául használva az összes készletet Bécsben készíttethesse.

Ha ez nemzeti kormány, akkor szeretnők tudni, miként járna el egy idegen kormány, melyet azért fizetnének, hogy a magyar ipar elnyomásával Bécsset gazdagítsa.

A hazafiui érzet sugalta bölcseségnek lehet köszönni csak, hogy hazánk becsületes iparosai e hazafiatlan mellőztetés láttára nem tesznek egyebet, mint az elkeseredés néma fájdalmába fojtják érzelmeiket.

Sokan azzal hitegették magukat, hogy az ország önállását biztosító jogok feladásáért némi kárpótlást találnak majd a szabadelvű, gyökeresen reformáló intézkedésekben és törvényekben, melyeket a kormány és pártja belügyeket és az egyes polgárok jogait illető kérdésekben hoz.

Hiu reménykedés. Egy párttól, mely az ország életbevágó ügyeit nem respektálja, nem lehet várni, hogy respektálja az ország egyéb apró ügyeit; — egy párttól, mely feladta a nem-

zet jogait, nem lehet remélni, hogy óvja az egyes polgárok jogait.

Tekintsünk végig, kikből áll e párt, s aztán kérdjük, lehet-e ily párttól szabadelvű és hazafias törvényeket várni. Tisztelet ugyan a kivételeknek, de a párt tagjai közt vannak olyanok, kik az 1848-iki szabadságharcban és a szabadságharcot követő absolut korszakban nyílt ellenségei voltak a nemzetnek. Míg a párt egy másik részét képezik az ó-conservatívek és ultramontánok, kik a népet páriául tekintik csak s a nemzet zöme helyett egyes kiváltságos kaszt érdekeit képviselik.

Ezekre bizni a haza sorsát, ezek kezébe adni a nemzet jövőjét! Szabadelvűséget, demokratikus törvényeket várni az ultramontánoktól és ó-conservatívektől! A hazaszeretet ébresztését, a haza iránti hűséget a haza nyílt ellenségeitől várni! Azokra bizni jogaink védelmét, kik mindig jogaink ellen küzdöttek, azokra bizni magunkat, kik nemcsak minket, de az egész országot készek voltak eladni! Borzasztó! Ördögökre bizni a mennyországot! Elvesz menthetetlenül.

Magyarország derék, becsületos választó polgárai, szeretett hazámfiain! mily iszonyu ámitás vett erőt becsületos elméteken, mily átkos háló vette körül tiszta szíveteket, hogy oly emberekre bizzatok legdrágább kincseiteket, kiknek ha lelkiismeretük volna, annak furdalásaitól kergetve a világ szélére kellene bujniok, hogy soha többé még csak levegőjét se szíjják annak a hazának, melynek élete ellen gyilkot vettek kezökbe.

De nézzük tovább, kikből áll e párt a törvényhozásban. Egyik része benne ül a dusan

jövedelmező hivatalokban, gazdaságokban és javadalmakban. Ezek igen jól érzik magukat ott. Ha nem éreznék, nem volnának ott. Ezek föltétlen hivei a minisztereknek. Mindig és mindenben úgy szavaznak, a mint a miniszterek óhajtják. Azt mondják azért, mert elveik megegyeznek a miniszterek elveivel. Igazán nagy szerencse ezekre az urakra, hogy elveik mindig és mindenben megegyeznek a miniszterek elveivel, mert ha nem egyeznének, valószínűleg el kellene hagyniok zsirosan jövedelmező állásukat. Hogy ez ne történjék, tehát elveik mindig és mindenben megegyeznek a miniszterek elveivel.

Mig a jobboldal egy része olyan, mely már megkapta a hivatalt és állást, egy másik része olyan, mely várja a hivatalt vagy állást. Az egyik hallgat, hogy kapjon, a másik hallgat, mert már kapott.

Az a tömérdek hivatalnok a képviselőházban, mind kész és biztos szavazat a kormány részére minden körülmény között. Hiszen ha nem az volna, akkor nem volna bolond a kormány, hogy őket ott tartsa. Akkor már régen meghozták volna az incompatibilitás törvényét. Hogy a hivatalokat elhanyagolják és a mellett a képviselőházban sem lehessen rájuk bizton számítani, annyi esze csak van a kormánynak, hogy ezt nem tűrné. Épen azért, mert a hivatalnokok szavazatára minden kérdésben biztosan számíthat a kormány, nem törődik vele, akár-hogyan végezik is hivatalbeli kötelességüket, és fizetésüket mégis pontosan huzzák mindig.

Ily elemekből alkotott törvényhozási többségtől nehéz a nép jólétét remélni.

Hogy a hivatalnokok örömet megválasztják magukat képviselőknek, azon nincs mit csodálkozni. Mert hát dupla fizetést huznak. Hogy a kormány is szívesen látja, ha minél több hivatalnoka választatik meg, azt is könnyű megérteni, mert minden hivatalnokban egy biztos szavazatot nyer, de hogy mi, választó polgárok ily embereket tömegestül megválasztunk képviselőknek, ez a legszomorubb bizonyosága annak, hogy mi saját magunk törünk legjobban saját érdekeink ellen.

Nem kényszerít senki; szabad a választási jog, mely kezünkben van; küldhetünk független, hazafias érzelmű embereket az országgyűlésbe, kik becsületesen védik jogainkat, szigoruan ellenőrizik a nemzet vagyona fölötti gazdálkodást és a helyett küldünk a kormánytól fizetést és állást nyert embereket; ellenőréssel megbizzuk a hivatalnokokat, azokat, kiket épen ellenőrizni kellene.

Csodálatos! Mintha csak eszünket vesztettük volna el. Ha mi önmagunk vágjuk magunk alatt a fát, akkor, polgártársak, bajaink miatt ne vádoljunk mi többé senkit; akkor nincs jogunk panaszkodni a terhek miatt, ha mi egy embernek két fizetést is adunk. Ily dolgok után nem a miniszteriumot, nem a hivatalnokokat, hanem minket illet a vád, kik annyira együgyűek vagyunk, hogy saját érdekeinket még ott sem tudjuk megvédeni, a hol azok megvédése egyenesen tőlünk függ.

És itt hadd mondjak egy pár szót a vesztegetésekről is. Valahányszor vesztegetésekről hallok, fájdalmas érzés tölti el egész valómat.

Irtózom a gondolattól, hogy Magyarország választói között lehetnek olyanok is, kiket, mint a barmokat, pénzen venni és eladni lehet. Egy haza polgára — és megvásárolható! Mily rettenetes ellentétes fogalom. És ha vannak is, kikből az emberi érzet kihalt, vagy tán nem is volt soha, és kik annyira elaljasultak, hogy készek magukat kiállítani eladhatás végett a vásárra, mégis inkább bámulok azon, hogy ezen szerencsétlen emberek nem gondolják meg, miszerint saját vesztükre adják el magukat. Eladják magukat azon hitben, hogy nyertek valamit, s elvesztettek mindent. Hiszen azt az ökröt sem azért veszik meg, mert annak javát akarják, hanem megveszik azért, hogy húsból vagy bőrből vegyék ki a hasznot. Épen úgy jártok ti, bőrötökön veszik meg az árt, melyért eladtátok magatokat. És ugyan ki vesz meg benneteket? A kormány? Akkor az a saját pénzedet vesz meg, melyet adóban fizetél és mert a kormány nem pótolhatja azt, mit neked adott másunna, mint ismét csak adóból, a jövő három év alatt vissza kell fizetned azt is.

Vagy nem a kormány, hanem más valaki vesz meg? Azt képzeled, hogy az a más valaki — saját haszna nélkül — tiszta hazafiságból vesz meg? A ki megvesz tíz forintért, az huszat akar rajtad nyerni.

Polgárok, hazánkfiai! legyen egy kis önérzet bennetek. Kiégetné szemeteket a szégyen, hogy titeket, mint hitvány eszközöket egyes emberek használnak fel piszkos céljaikra. Lehetetlen, hogy meg ne rendüljön bennetek a lélek,

midőn kezeiteket kinyújtjátok a nyomorult vérdíj után, s lelkiismeretetek fületekbe sugdossa: eladtad hitedet, elvedet, családot, hazádat.

Ha a kormány és jobboldal politikája sérelmes az egész nemzetre, úgy százszorosan sérelmes az szegényebb sorsu polgártársainkra.

A virilis intézmény, de kivált a választási törvényjavaslat, mely, hála a baloldal férfias magatartásának, most az egyszer nem sikerült, fényes világot vet a kormány és jobboldal sötét tervére, mely szerint szegényebb polgártársaink közül egy tollvonással százezrek kiküszöböltettek volna a választópolgárok sorából.

Ha volt valaha, úgy épen most van rá szükség, hogy figyelmeztessük szegényebb sorsu polgártársainkat, az istenért, óvakodjanak és vigyázzanak, mert könnyen megtörténhetik, hogy életükben most gyakorolják utoljára választási jogaikat. Ha ismét a jobboldal győz, biztosak lehetnek benne, hogy most gyakorolják utoljára.

A bírák választási jogának kicsikarása a nemzet kezéből, a tömérdek hivatalok, concessiók, és javadalmak osztogatása mind csak arra jó, hogy minél kevesebb legyen a független emberek száma az országban. E szándék kirí a kormány minden tetteből. Különféle uton módon lekenyerezni az ország felét, hogy aztán az országnak ezen lekenyerezett felével elnyomja az ország másik független felének szabadelvű törekvéseit.

Polgártársak! most rajtunk a sor dönteni hazánk sorsa felett. Alkotmányunk legfőbb alapjogait, nemzetünk állami önállóságát, mint

azt maga Deák Ferencz nagy ünnepélyességgel kinyilatkoztatá, nem csak bűn volt feladni, de feladni nem is volt szabad. Őseink ezt mint örökséget bízták ránk, és mint örökséget csonkítatlanul kellett volna azt átadni nekünk is az utódok számára.

Ami sajátunk, azzal rendelkezhetünk szabadon, de a nemzet függetlenségét, szabadságát sem fenyegetések, sem ígérek, sem remény, sem kétségbeesés miatt feladni nem szabad.

Őseink türték kemény csapásokat; türték századokon keresztül az ádáz csaták véres öldökléseit; türték, hogy nemzedékről nemzedékek irtattak ki, de önállóságunk jogait önként fel nem adták soha. Elvette tőlük az erő, aztán visszaadta — majd újból elvette, de önként föl nem adták soha.

Miért volt hát hosszú ezred évig ez óriási küzdelem? nyugalmat, erőt, vagyont és életet miért áldozott a nemzet századokon át, ha ime, most egy hitvány tollvonással önként, gyáván feladjuk mind e jogokat?

Ne engedd meg, hatalmas ég, hogy őseink sirjukban megálmodják e gyalázatot, mert irtózatos volna ez álom, és irtózatos az átok, mely a nemzedék fejére hull, mely Árpád dicső honából, Nagy Lajos és Mátyás szabad, független országából ily nyomoru alárendelt osztrák tartományt csinált.

De nem — egy párt hibái miatt nem lehet sujtani az egész nemzetet.

Most itt az alkalom, változtatni a helyzeten. Idő és alkalom kezünkben van e politika megváltoztatására. Ha elmulasztjuk — akkor nem

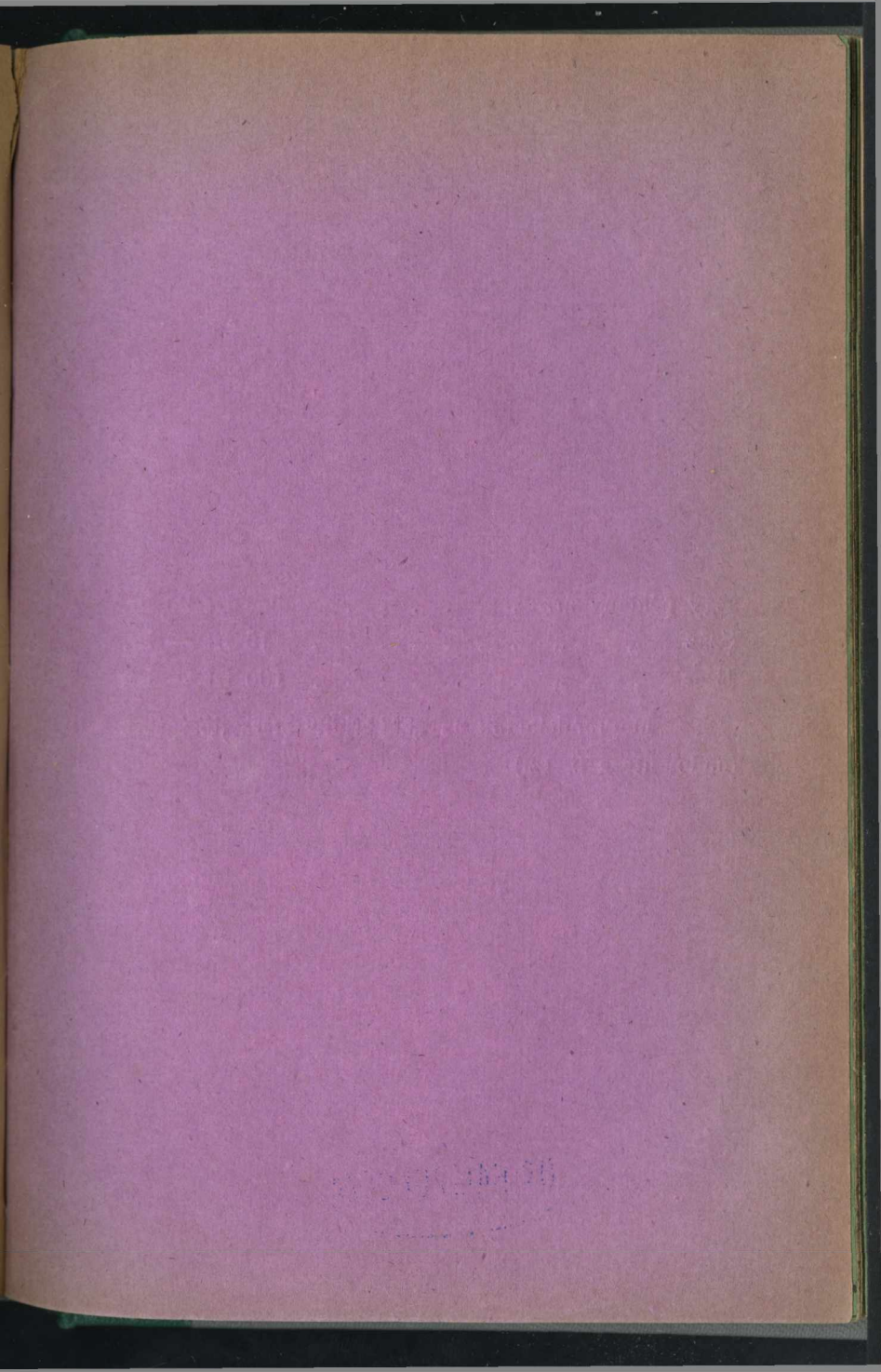
biztosíthat bennünket senki, hogy lesz ismét dő, melyben urai leszünk nemzetünk sorsának.

Most kezünkben lesz a hatalom: a választások roppant hatalma. Csak egy kis jó akarat és hazafiság — s minden áldozat nélkül kivivhatjuk azt, a mit kivívni az utánunk következő nemzedéknek talán a legnagyobb hazafiúi áldozatokkal sem lehet: az ország önállóságát.

Egy pillanat a miénk csak. Drága és szent legyen előttünk e pillanat, melytől a haza sorsa függ. Ebben az egy pillanatban fölemelhetjük a hazát, megvethetjük alapját mindnyájunk jólétének. Ha elmúlt e pillanat: kiesett kezeinkből a hatalom, s három évig nem marad számunkra egyéb, mint a hiábavaló bánat és sópánkodás, de sorsunk felett dönteni többé nem lehet.

Legyen a hazafiság szelleme velünk! Legyünk őseink nevére oly méltók, a mily érdemesek unokáink hálájára. Mondjuk ki, hogy mi szabad, független hazának szabad független polgárai akarunk lenni — és hogy azok leszünk, arról biztosít bennünket az alkotmány, melyre isten és világ előtt esküt tett a fejedelem s melynek első alapelve az: hogy a nemzet akaratára dönt.

DE BALLAGI GÉZA.

Egy példány ára	—	frt 20 kr.
Száz " "	15	frt — kr.
Ezer " "	100	frt — kr.

Megrendelhetők az „ELLENŐR“ szerkeztőségében
(nádor-utca 6. sz.)

